

У ці дні українці зустрічали Великдень у роздумах про майбутнє країни, яка 28 років тому, після розвалу радянського імперського режиму, відродила свою Незалежність.

Ми вітали один одного радісними й зворушливими словами „Христос Воскрес! Воістину Воскрес!” Маємо знати й завжди пам'ятати, що 65 років тому в Кенгірі десятки українських політв'язнів розстріляли за привітання „Христос Воскрес!”

Колишній політв'язень сталінських таборів, мешканець смт. Гніздичева Олексій Данилишин написав кілька книг про історію національно-визвольної боротьби українців. У них подається багато спогадів про жорстоку реальність сталінських ГУЛАГів, у яких намагалися зламати в людей прагнення здобути Свободу. Але українці навіть у тих важких умовах не корилися, а боролися. Сьогодні серед нас залишилися живі свідки тих подій.

В одному із сіл Івано-Франківщини, що неподалік Калуша, проживає 93-річний учасник Кенгірського повстання Микола Корольчук, якому Віктор Ющенко призначив президентську стипендію.

16-річним юнаком у 1942 році Микола став зв'язковим УПА. Два роки брав участь у національно-визвольній боротьбі, поки 28 жовтня 1944 року його та ще двох чоловіків не затримали енкаведисти в лісовому масиві в районі с. Грабівка. Побили й відправили до

Станіслава на слідство. Він вважає, що тоді йому пощастило, бо могли на місці розстріляти.

„Не знаю, що гірше би було, бо в тюрмі страшно били, знущались, - розповідає дідусь. - Серед ночі будили й допитували. По тюрмі страшні крики. Просидів там півроку. Мої хлопці померли від тифу”.

Миколі Корольчуку дали 10 років таборів і п'ять років позбавлення прав. Далі -до Львова, а там товарняками у Караганду. Покарання відбував у таборі суворого режиму „Степлаг”, що у казахстанському селищі Кенгір.

Як нині пам'ятає свій номер – СК-937. Каже, їх там було 10 тисяч, з них 3 тисячі жінок. Більшість (70%) українці з Прикарпаття, Тернопільщини, Львівщини.

„То було страшне – зітхає дідусь. – Уявіть, у 18 років потрапити в пекло і у 26 з нього вийти. Йдеш колоною з чоловіками – по п'ять в ряді попід руки, бачиш - земля потріскана через страшну спеку і думаєш: “Господи, бодай би вона під нами провалилась”. Багато не витримували – вмирали, вчиняли самогубство. Тіла вивозили за браму у степ, а охоронець при виході ще проштрикував багнетом груди”.

Микола Корольчук як нині пам'ятає ті всі бараки, ті стежки, ті чотири зони спецтабору. Всі вони були закриті, загороджені. Окремо – одна для довічників, окремо для жінок, чоловіків і харчова зона зі складами, пекарнею, кузнею.

Умови були пекельні, робота тяжка, знуцання охоронців. Останньою краплею терпіння в'язнів став розстріл невинних чоловіків і жінок на Великдень 1954 року.

„Чоловіча колона рано йшла на роботу, а жіноча верталась з нічної зміни, - пригадує дід

Микола. - Хтось привітався „Христос Воскрес!”. Відповіли „Воістину Воскрес!” Почулися постріли. Вбили 13 людей, багатьох поранили”.

Один із конвоїрів Калімулін полоснув автоматною чергою по чоловічій колоні – 13 в'язнів було вбито одразу, п'ятеро з 33 поранених померли потім у лікарні. Звістка про цей випадок збурила концтабір і, очевидно, стала початком визрівання Кенгірського повстання.

В'язні збунтувались, відмовились іти на роботу. Їхнє повстання протрималось аж 42 дні та увійшло в історію як Кенгірське. До 7 тисяч страйкуючих приєднались 12 тисяч працюючих на рудниках – за 20 кілометрів від Кенгіра.

Микола Корольчук розповідає, що тоді створили спеціальну комісію, до якої входили по представнику від усіх національностей. Вимагали переглянути справи та зменшити строк відбування політв'язнів, зняти номери, скоротити робочий день, зняти з вікон решітки, дозволити листування з рідними. Але то було як у стіну.

„Коли була революція на Майдані в Києві, серце обливалось кров'ю, - говорить Микола. - Вони робили все те, що ми там у таборах – барикади з того, що було, самопальні гранати, знімали решітки й робили списи...”

Кенгірське повстання придушували танками. Жінки вийшли перед тих танків у вишиваних сорочках - всі потрапили в місиво. За танками йшли солдати, добивали тих, хто чинив спротив.

„Люди побігли й закривались у бараках, через вікна кинули димові шашки, - згадує Микола Корольчук. – Потім усіх вистроїли за зоною, допитували. Змусили піском засипати ту кров. Вона було повсюди”.

65 років тому, в травні-червні 1954 року, в ході розправи над кенгірськими повстанцями було вбито сотні людей. За свідченнями історичних джерел, убитих і покалічених повстанців було понад 700 осіб. Кенгірське повстання описано у багатьох

документальних і художніх творах, зокрема О. Солженіцина „Архіпелаг ГУЛАГ”.

Кенгірське повстання відіграло велику роль у розвалі радянської імперії. Його учасник Микола Корольчук сьогодні зустрічає свою 93 весну. Святкував Великдень у родинному колі, разом із дітьми, онуками. Гіркі роки неволі йому згадуються як дуже страшний сон. Він вірить в те, що, як і 65 років тому, українці подолають всі біди й негаразди, адже не марними були наші гіркі втрати, щоб сьогодні втратити здобуте такою важкою ціною.